

Yliopisto ilman filosofiaa

Lontoolaisen Middlesexin yliopiston filosofian laitoksen henkilökunta sai huhtikuun 26. päivänä sähköpostia dekaaniltaan. Viesti oli koruton ja sitäkin selvempi: kaikki filosofian perustutkinto- ja tohtoriohjelmat ajetaan alas nopealla aikataululla. Ilmoitusta seuraavana päivänä käynnistettiin *Save Middlesex Philosophy*-kampanja, viikkoa myöhemmin yliopisto vallattiin. Kamppailu levisi kampukselta lehtiin, blogosfääriin ja sosiaaliseen mediaan, minkä seurauksena laitoksen pelastamista vaativa adressi keräsi parissa viikossa 15 000 nimeä¹. Puoli filomaailmaa Martha Nussbaumista Slavoj Žižekiin ja Judith Butlerista Noam Chomskyyn on sittemmin osoittanut tukensa Middlesexin laitospäälle ja opiskelijoille.

Tapauksen nauttima julkisuus ja laaja kansainvälinen tuki voivat ensi silmäyksellä vaikuttaa yllättäviltä, mutta lähempi tarkastelu valaisee tilannetta. Middlesexin filosofian tutkimusyksikkö Centre for Research in Modern European Philosophy (CRMEP) lienee mannermaisen filosofian tunnetuin ja arvostetuin saareke Britannian analyttisellä maaperällä. Paikka on myös sosialistista ja feminististä filosofiaa luovan, moniaalla luetun ja kommentoidun *Radical Philosophy*n² henkinen koti – tätä nykyä lehden toimituskollektiiviin kuuluu peräti kolme CRMEP:n filosofia. Niinpä tukijat puolustavat paitsi tutkimusyksikköä myös sitä ajattelun ja toiminnan

kulttuuria, joka tekee filosofiasta julkista ja mannermaisesta konkreettista.

Middlesexin liikehdintä on myös paraatiesimerkki 2000-luvun spontaanisti järjestäytyneestä akateemisesta vastarinnasta, jossa paikalliselle kamppailulle annetaan globaali merkitys. Kuten protestiväki muistuttaa, panoksena ei ole yhden yksikön säilyminen vaan ”koko koulutuksen idea”³. Toiset näkevät laitoksen lakkauttamisen hyökkäyksenä humanistisia tieteitä kohtaan⁴, toiset vaativat yliopiston ja yhteiskunnan suhteen uudelleenarviointia sekä tietolouden ja tiedon tuotannon politisoimista⁵. Joka tapauksessa Middlesexin tukeminen ei ole ”puhtaasti” akateemista vaan vahvasti normatiivista, osittain poliittistakin. Tapahutumien yleinen merkitys on niiden yhteiskunnallisuudessa.

Suljennan logiikka

Useissa tukipuheenvuoroissa kritisoidaan niin ikään lakkautuspäätöksen perusteluja. Tapahtumien kulussa häivähtääkin teknokraattisen järjen mielivalta: yliopiston parhaita tutkimustuloksia tuottava yksikkö lopetetaan, koska erinomaisella tutkimusmaineella ei ole ”mitattavia” (*measurable*) vaikutuksia yliopistoon⁶. Hallinnon pettämätön logiikka yhdistyy väijäämättömyyden retoriikkaan: ”Päätös on valitettava mutta välttämätön jatkuvasti kiristyvän julkisen korkeakoulurahoituksen valossa. Yliopistolla on ankarat kriteerit, joilla ohjelmien kestä-

vyttä arvioidaan.”⁷

Tilanteesta tekee jakomielisen se, että filosofia näyttäisi täyttävän kaikki ilmeisimmät kriteerit, joilla ohjelmien ”kestävyyttä” (*sustainability*) mitataan. Julkista rahoitusta yliopistoille jakava Higher Education Funding Council for England (HEFCE) arvioi, että 65 prosenttia filosofian tutkimuksesta Middlesexissä on joko ”maailman johtavaa tasoa” tai ”kansainvälisesti erinomaista”⁸. Arvion perusteella HEFCE palkitsee Middlesexin yliopistoa yli 170 000 punnan vuosittaisella bonuksella, minkä lisäksi filosofia on onnistunut hankkimaan merkittäviä summia ulkopuolista tutkimusrahoitusta. Lukukausimaksut takaavat myös sievoisen kertymän: filosofian maisteriohjelmat ovat Britannian suurimpia, ja opiskelijarekrytointia on onnistuneesti lisätty myös kandidaattitasolla. Lisäksi yliopiston keskushallinnolle maksettava prosenttiosuus filosofian ja uskontotieteen aineryhmän tuloista oli yhden alijäämäisen vuoden jälkeen selvässä nousussa.⁹

Miksi Middlesexin yliopisto lakkauttaa tutkimuksessa ja varainhankinnassa menestyneen yksikkönsä? Ironista kyllä, sulkemispäätöksen valmistellut dekaani Ed Esche taitaa yltää lähimmäksi totuutta: syyt ovat ”pelkästään taloudellisia”. Filosofian asemaa ei arvioitu tutkimuksen ja opetuksen laadun tai ohjelmien kestävyuden ”ankarilla kriteereillä”, vaan päätös tehtiin ulkoakateemisin motiivein. Middlesexin hallinto halusi optimoida resurssien allo-

”Sartren lähiluvun ja runouden lomassa opiskelijat painoivat iskulauseita banderolleihin: *Yes, we Lacan!*”

koinnin: siirtämällä rahaa filosofiasta ei-humanistiseen koulutukseen, yliopisto saa enemmän rahaa valtiolta. Toisaalta RAE:n perusteella jaetut tuet eivät ole korvamerkittyjä, joten yliopisto nauttii myös filosofian tutkimuksen tienaamista rahoista vielä vuosia sen jälkeen, kun koko filosofian yksikkö on suljettu.¹⁰

Lopulta sulkemispäätös näyttää siis palautuvan yksinkertaiseen optimointiin: Vaikka filosofia tienaa rahaa, kannattaa yliopiston panostaa muihin aloihin, koska näin sijoitukselle saadaan parempi tuotto. Niinpä filosofian yksikkö lakkautetaan, koska se ei tuota *tarpeeksi* voittoa yliopistolle.¹¹ Historian viekkautta tai ei, tällainen päättely synnytti Middlesexissäkin vastavoimansa.

The university is a factory: Strike! Occupy!

Toukokuun alussa filosofit valtasivat Middlesexin. Tapahtumaketju sai alkunsa, kun hallinnon edustajat yllättäen peruivat opiskelijoiden kanssa sopimansa tapaamisen. Kymmenet jäivät dekaanin toimistoon vaatimaan neuvotteluja filosofian yksikön kohtalosta, mutta kutsuihin ei vastattu. Sillä välin kampuksen

vartijat olivat hälyttäneet paikalle virkavallan, joka ei kuitenkaan katsonut aiheelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin. Opiskelijoiden vietettyä yön hallinnon tiloissa spontaani mielenilmaus laajeni kampuksen päärakenuksen haltuunotoksi.

Aiemmissa yliopistovaltauksissa sovelletut vastarinnan muodot ja retoriikka otettiin käyttöön myös Middlesexissä. ”Vaihtoehtoisia opiskelumuotoja” kuviteltiin ja harjoitettiin, kun hallinnon johtamiskäytännöt korvattiin kokeellisella ”poikittais-tilalla” (*transversal space*), jonka valtauskollektiivi määritteli esitelmien ja keskustelun paikaksi ”filosofian, teorian, aktivismin ja taiteen yhtymäkohdassa”¹². Sartren lähiluvun, vierailuesitelmien ja runouden lomassa opiskelijat painoivat iskulauseita banderolleihin: perinteiset *Not for sale* ja *Those who lack imagination can't imagine what is lacking* saivat tuekseen täsmäsovittuja sutkautuksia kuten *Free thinking, not fee thinking* sekä *Yes, we Lacan!*¹³. Samaan aikaan YouTubessa levisivät videot megafonilla Middlesexiä puolustavasta kommunistikonkari Tariq Alista, joka väänsi yksioikoisesta rautalangasta kapitalismin mekanismeja¹⁴. Ajoittain puheet ja

puuhut vaikuttivat menneen toiselta – itseriittoinen *New Left* -nostalgia näytti taittaneen liikehdinnältä terävimmän yhteiskuntakriittisen kärjen.

Valtaajat ja kommentaattorit kuitenkin tunnistivat yksittäisessä yleisen. Middlesexin tapahtumat nähtiin nopeasti osana koulutuspoliittista trendiä ja julkisen talouden sekä julkishallinnon ohjauspolitiikkaa. Ensitöikseen valtausväki muistutti, että leikkauksien kohdentaminen on poliittinen ja moraalinen valinta: ”Koulutus ei aiheuttanut tätä [talous]kriisiä, eikä sitä pidä uhrata kulujen maksamiseksi.”¹⁵ Vaade konkretisoituu viimeistään silloin, kun ensimmäiset miljardiluokan leikkaukset¹⁶ iskevät koulutukseen ympäri Britanniaa. Toisaalta kun yliopistot joutuvat ratkaisemaan, mitä ja millä perustein karsitaan, korkeakoulupolitiikkaan sisäänrakennetut ohjausmekanismit paljastuvat. Middlesexin filosofian laitos tuskin on viimeinen humanistinen huippuyksikkö, joka saa huomata, ettei ”mittavuudella” ja ”vaikuttavuudella” ole mitään tekemistä akateemisen laadun tai yhteiskunnallisen hedelmällisyyden kanssa.

Middlesexin tienoille pystytettiin

muitakin suuntaviittoja. Esimerkiksi Nina Power korosti, että filosofian lakkauttaminen on luokka-, sukupuoli- ja vähemmistökysymys¹⁷. Kun entinen ammattikorkeakoulu¹⁸ luo laadukasta filosofiaa¹⁹, joka purkaa yhteiskunnallisia jakolinjoja paitsi teoriassa myös käytännössä, on sulkemispäätöksen sosiologiset ulottuvuudet hankala ohittaa, semminkin kun Middlesex tunnetaan pienituloisten ja aikuisopiskelijoiden opinahjona. Myös valtaajat tiedostivat ja tunnustivat nämä jännitteet, kun he julistivat yliopiston mieluummin tehtaaksi kuin norsunluutorniksi. Näyn pessimistisyys taitaa riippua katsantokulmasta: yhteiskunta ei enää kaipaa humanistejaan, mutta tietotalous tarvitsee tietotyöläisensä – tietotehtaineen, lakkoineen ja valtauksineen.

Lopuksi

Valtaus lopetettiin kahdentoista päivän jälkeen, kun oikeuden päätös velvoitti opiskelijat jättämään rakennuksen. Määräykseen vedoten yliopiston johto hyllytti kaksi professoria ja yhden tutkijan sekä neljä opiskelijaa, joita syytettiin osallisuudesta valtauksiin ja niihin liittyvään toimintaan²⁰. Opiskelijoilta vietiin oikeus liikkua vapaasti yliopistoalueella, ja henkilökunnan tuli lisäksi ”pidättäytyä ottamasta yhteyttä [...] yliopiston työntekijöihin tai opiskelijoihin” ilman hallinnon lupaa²¹.

Toimenpiteen seurauksena äänenpainot terävöityivät kummallakin puolella. Yliopiston johto syytti opiskelijoita henkilökuntaan kohdistuneista hyökkäyksistä, huhuiliitiinpa jopa ”murtuneista luista”, vaikka sen paremmin kolmesti valtaukselle kutsuttu poliisi kuin hallintokaan ei löytänyt väitteille todisteita. Rehtoria puolestaan moitittiin toimivaltansa ylittämistä ja protokollan ohittamisesta kurinpidollisissa menettelyissä²². Tyrmistyneet tukijoukot eivät myöskään säästelleet laatusanoja piikitellessään valtaapitäviä – eräskin sosiologi luonnehti yliopiston hallinnon toimia ”akateemisen vandalismin kampanjaksi”²³. Sanojen tueksi jär-

jestettiin uusia mielenosoituksia ja boikottitempauksia.

Vastarinta kantoi kesäkuussa hedelmää, kun Kingstonin yliopisto ilmoitti, että se ottaa filosofian tutkimusyksikkö CRMEP:n huomaansa. Kingston tarjoaa pestin neljälle Middlesexin filosofille, joukossa hyllytetyt professorit, maisteri- sekä tohtorihjelmat käynnistetään uudelleen ja tutkimustoiminta jopa laajenee entisestään. Loppu hyvin, kaikki hyvin?

Tapaus Middlesex herättää pikemminkin epävarmuutta kuin luottamusta. Yliopiston hallinto ei tunnistanut, saati tunnustanut, lakkautuspäätöksen kriteerien, toimeenpanon ja kurinpidon kohtuuttomuutta; päämääräsokeutta tuettiin välineirrationalisuudella. Vastarinta oli näkyvää ja kriittikki kansainvälistä, mutta paremmilla argumenteilla ja kollektiivisella järjenkäytöllä oli lopulta vain vähän vaikutusta tapahtumien kulkuun.

Filosofia säästyi tällä erää, koska yksi yliopisto valitsi välttämättömyyden sijaan toisin. Tolkullisuuteen ja suopeuteen ei silti ole sokeasti luottaminen. Kuten Jonathan Wolff muistuttaa, lakkauttamispäätökseen johtanutta järjkeyä voidaan soveltaa laajalti läpi yliopistokentän, ja näin epäilemättä tehdäänkin²⁴. Middlesex lienee vasta alkua, joten filosofien on syytä säilyttää valppautensa – puolustaa vanhaa ja luoda uutta yliopistoa.

Jaakko Belt

Viitteet

- 1 Kirjoitushetkellä 26.7. vetoomuksella oli 18 507 allekirjoittajaa: <http://www.gopetition.com/petitions/save-middlesex-philosophy.html>.
- 2 Myös *niin & näin* on tehnyt *Radical Philosophy* tunnetuksi (*n & n* 4/01) ja kääntänyt siitä julkaistuja artikkeleita (*n & n* 3/94 ja *n & n* 3/97). Lehden verkkosivut löytyvät osoitteesta <http://www.radicalphilosophy.com/>.
- 3 <http://savemdxphil.com/2010/05/01/faq-on-the-financial-situation-of-philosophy-at-middlesex/>
- 4 <http://www.newstatesman.com/blogs/cultural-capital/2010/04/philosophy-university>
- 5 <http://unemployednegativity.blogspot.com/2010/05/de-te-fabula-narratur->

- 6 <http://savemdxphil.com/2010/04/28/middlesex-university-announces-the-closure-of-its-top-rated-department-philosophy/>
- 7 Ote on yliopiston tiedotteesta, johon muun muassa *Times Higher Education* viittaa: <http://www.timeshighereducation.co.uk/story.asp?storycode=411435>
- 8 HEFCE:n toimeenpanema *Research Assessment Exercise* (RAE) uusitaan noin viiden vuoden välein. Yliopistojen saama rahoitus määräytyy osaksi RAE:n mukaan. Ohessa vuoden 2008 tulokset: <http://www.rae.ac.uk/results/>.
- 9 Ks. lisää <http://savemdxphil.com/about/> ja <http://www.insidehighered.com/views/2010/05/17/protevi>
- 10 Ks. <http://savemdxphil.com/2010/05/01/faq-on-the-financial-situation-of-philosophy-at-middlesex/>
- 11 Kuvailemani oikeuttamisen logiikka ja päätöksenteon ”korporatisoituminen” tunnistettiin avoimessa kirjeessä, jonka allekirjoittajiin lukeutuvat aiemmin mainittujen Nussbaumin ja Butlerin lisäksi muun muassa Arthur Danto, David Harvey ja Jacques Rancière: <http://savemdxphil.com/2010/06/04/balibar-et-al-an-open-letter-to-the-board-of-governors-for-nyrb/>
- 12 <http://savemdxphil.com/2010/05/07/405/>
- 13 <http://www.spiked-online.com/index.php/site/article/8878/>
- 14 Seitsenosainen tallenne *This is a movement now* löytyy hakusanalla ”Save Middlesex Philosophy”.
- 15 <http://savemdxphil.com/2010/05/07/open-letter-to-middlesex-staff-faculty-and-students/>
- 16 <http://www.bbc.co.uk/news/10328013>
- 17 <http://www.guardian.co.uk/commentis-free/2010/apr/29/philosophy-minorities-middlesex-university-logic>
- 18 Middlesex on yksi niin sanotuista uusista yliopistoista, siis vanha *polytechnic*, joka sai *university*-statuksen vuoden 1992 jälkeen.
- 19 Viimeisimmässä RAE:ssa Middlesex arvioitiin maan 13. parhaaksi filosofian yksiköksi, kun vertailussa oli mukana 41 yksikköä. Taakse jäivät monet eliittiyliopistot kuten Durham, Glasgow, Sussex, Warwick ja York. Uusista yliopistoista Middlesex oli vertailun paras. (Ks. viite 8)
- 20 <http://savemdxphil.com/2010/06/02/vice-chancellor-michael-driscoll-update-on-philosophy-provision-28-may/>
- 21 <http://savemdxphil.com/2010/05/25/more-information-about-the-philosophy-suspensions/>
- 22 <http://savemdxphil.com/2010/06/02/professor-mine-dack-reply-to-vice-chancellor-driscoll-1-june/>
- 23 <http://savemdxphil.com/2010/05/22/alberto-toscano-letter-re-the-suspensions/>
- 24 <http://www.guardian.co.uk/education/2010/may/17/philosophy-closure-middlesex-university>